

Ἀνά τὸν Ἐλικῶνα

ναίμε ἀπὸ μωρᾶ παιδιὰ πῶς νὰ πνίγουμε τὴν ἀτομικότητα, κι ὄχι μέσα σὲ καθάριο νερὸ, μόνο μέσα σὲ λάσπη πηχτῆ, αὐτὰ ὅλα καὶ χίλια ἄλλα ποὺ εἶναι δουλειὰ τοῦ φιλοσόφου ἱστορικοῦ νὰ μᾶς τἀναλύσῃ, — ποῖο μαχαίρι ἢ ποῖο τουφέκι, ποῖος ἀγῶνας μποροῦσε νὰ τὰ ζετινάξῃ ἀπὸ πάνω μας!

Τὴν ἀληθινὴ τὴν ἐλευθερίαν δὲν τὴν ἔχουμε ἀκόμα, τοῦ κάκου. Σήμερα μᾶς σκλαβώνει ὁ Φράγκος, ἀπαράλλαχτα καθὼς μᾶς ἐσκλάβων' ἄλλοτες ἕνας ἄγας, ἕνας δοῦκας. Ἡ ψυχὴ μας δὲν τὰ ξέμαθε τὰ ταπεινὰ ἐκεῖνα μαθήματα. Χρόνο πᾶς στὸ χρόνο, αἰῶνα πᾶς στὸν αἰῶνα, ὁ νόμος τοῦ Δαρβίνου μᾶς τὴν ἐσθυσε τὴν πρωτοτυπία, τὴν ἐλεύθερη κ' ἰδιαιτέρα ἐνέργεια τῆς ψυχῆς ποὺ μᾶς δίνει ἐθνικὸ χαρακτηριστῆρα. Κ' ἐθνικὸς χαρακτῆρας μας σήμερα εἶναι ἡ Μίμησις, τὸ μόνο συστατικὸ ποὺ δὲ μᾶς πειράξῃ ἢ σκλαβιά, μὰ καὶ μᾶς τὸ μεγάλωσε, καὶ μᾶς τὸ κάμε τέλειο.

Γι αὐτὸ νὰ μὴ θυμῶνουμε καὶ πολὺ ὅταν διαβάζουμε πῶς τὸ δεῖνα πρᾶμα εἶναι ἔτσι, ἐπειδὴ τὸ εἶπε ὁ τάδε Εὐρωπαῖος σοφός. Καὶ πῶς ὁ ποιητὴς πρέπει νὰ πλάθῃ τὰ ἔργα του ἔτσι, ἐπειδὴ αὐτὸ εἶπε κι ὁ Ἀριστοτέλης καὶ πῶς ὁ τόπος μας πρέπει νὰ κυβερνηθῇ ἔτσι, ἐπειδὴ αὐτὸ κάμνουν καὶ στὴν Ἀγγλία. Καὶ χίλια ἄλλα.

* Ἄς μὴ θυμῶνουμε, ὄχι. Ἄς λυπούμαστε, ἄς τὸχουμε βαρὺ καημὸ ποῦ δεντρὶ στὸν τόπο μας νὰ φυτρώσῃ δὲ φαίνεται δυνατό, γιατί τὰ λαγκάδια του στείρεψαν. Στείρεψαν τὰ λαγκάδια του, κι ἂ δὲ βρεθῇ Μωῦσῆς νὰ μᾶς ξανακάμῃ τὸ θῆμα του, θὰ καταντήσῃ νὰ μᾶς κατεβάσουνε φοβερὸ ποταμὸ ἀπὸ τὰ Μπαλκάνια. Καὶ τότες δὲ θὰ μᾶς μένη μήτε ἡ Μίμησις.

Ὁ φίλος σου
Α. Ε.

ἈΝΑ ΤΟΝ ἘΛΙΚΩΝΑ¹ ΒΑΣΙΛΙΣΜΑΤΑ

Ἴδου δὲ πῶς οἱ Νορθηγοὶ ἀπαθανατίζουν τὴν πτωχὴν, ἀλλ' ἀνδρείαν καὶ ἐντιμὸν κόρην.

Ἡ νέα Βότχηλδ ψάλλει μ' εὐμορφῆ φωνή,
ὁ βασιλέας θ' ἀκούη μέσα ἀπ' τὴ σκηνή.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Εἶν' ἄρπα αὐτῆ, εἶνε κιθάρα ποῦ λαλεῖ;
ὅλη τὴ νύχτα ἐδῶ ἀκούεται καλή.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Οὔτε κιθάρα, οὔτε ἄρπα τραγουδεῖ.
φορεῖ ψάλλει ἕνα εὐμορφὸ παιδί.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Σ τὸς δούλους λέγει ὁ βασιλέας, νὰ σὲ ἰδῶ,
τὴν νέα Βότχηλδ νὰ μοῦ φέρετε ἐδῶ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Ὁ δούλος πάει τὴ νέα βρίσκει κοπελιά,
ἦλθα γιὰ νὰ σὲ πῶ ἀπὸ τὸν βασιλέα.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Μὲ στέλλει ὁ βασιλέας κοπέλα μου καλή,
ἐς τὴ χρυσομένη σάλα του σὲ προσκαλεῖ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Τὴ Βότχηλδ χίλιοι πιάνουνε διαλογισμοί,
τί νὰ τὴν θέλῃ ὁ βασιλέας τέτοια στιγμή.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Φίλιππε, σὺ ἀδελφέ μου, σῆκω μιὰ σταλιά,
πᾶμε μαζί ὡς μέσα ἐκεῖ ἐς τὸ βασιλιά.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Τί νὰ τοῦ ἦρθε τῶρ' αὐτοῦ τοῦ βασιλέα!
Ἐγὼ δὲν εἰμπορῶ νὰ τοῦ κρατῶ σημαία.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Γοργῆ πετάχθηκε ἐς τοῦ ἀλογοῦ τὴ σέλα,
ὄλοι θαυμάζουν τὴ πεντάμορφη κοπέλα.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Ἐμβαίνει ἀπὸ τὴ θύρα, σκύβει, χαιρεταίει,
ἄς ζήσῃ ὁ βασιλέας, τί θέλει κι ἄγαπαίει.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Ὁ βασιλέας σκοντάει πρὸς αὐτὴ τὸ θρόνο,
κίτσε Βοτχηλδὴ μιὰ στιγμοῦλα μόνο.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Λαλεῖ στὸν ἕνα ὑπηρέτῃ σὺν ξαφτερί,
τ' ὀλόχρυσό του τάβλι μέσα ἐδῶ νὰ φέρῃ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Ἐπαίξαν πρώτη, δεύτερη καὶ τρίτη ἡμέρα,
Ὁ Φίλιππος κι αὐτὸς ἐκάθητο κει πέρα.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Τοῦ κέρδησεν εἰς τὸ παιγνίδι πάντα μιὰ χαρὰ,
δάση, βουνά, λειβάδια ὠραία, δροσερά.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Τοῦ κέρδησε τὴν περικεφαλαία, τὸ σπαθί,
τοὺς τόσους θησαυροὺς ποῦ δὲν μπορεῖ νὰ χωρισθῇ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Σηκῶθ' ἐπάνω ὁ βασιλεὺς γελᾷ, γελᾷ πολὺ,
καλὸ παιγνίδι τοῦτο, μὰ τὴν πίστη μου λαλεῖ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Πολὺ χρυσάφι σῶγω μάνα σὲ γωνιά κρυφή,
νὰ σοῦ τὸ δῶσω, φίλιωσε, γι' αὐτὴ τὴν ἀδερφή.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Δι' ἄνδρα ἐγὼ δὲν ἐλογάριασα κανένα,
ποῦ γι' αὐτὴ τὴν ἀδερφή χρυσάφι θῆδιδε σ' ἐμένα.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Τραχάει τὸ σπαθί του τὸ χρυσὸ κι ἀστραφτερό,
ἐμπρὸς ἐς τὴν κόρη τὴ πτωχὴ τὴν σφάζει ἐς τὸ φτερό.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Τὴ δούλα τῆς ἡ Βότχηλδ ἐρωτᾷ, ἐσύ,
ἐσύ ξεύρεις νὰ κάμῃς τὸ φαρμακερὸ κρασί;
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Καὶ βέβαια μπορῶ καὶ κάμω το σὲ κάθε μιὰ μεριά,
καθὼς μὲ τῶγε μάθει μιὰ πολυξερὴ γρηά.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἄλᾳργα ψάλλει.

Ἵ τὸ δάσος μέσα πάνε πῶχει τὰ γλωφῶ κλαδιά,
κρουφὰ λαλοῦν καὶ σκάφτουν κάτ' ἀπὸ βαλανιδιά.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Εὐρίσκουν 'ς τὴ στιγμὴ τὸ φίδι τὸ γιαιλιστερό,
βρασμμένο τῶχαν βάλει 'ς τὸ ποτήρι τ' ἀργυρό.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Ἐλα νὰ πιῆς, κύρ βασιλιά, μ' ἐμὲ μαζί καὶ σὺ,
κι' ὅταν σ' ἀρέσῃ δὸς νὰ πιῶν κ' οἱ ἵππῳται οἱ χρυσοί.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Σὰν ἔπτε μιὰ πιινὰν ὁ βασιλέας πρὶν αἰσθανθῆ,
τῆς ζώνης τὰ κουμπιά ἔχουν ξεθηλυκωθῆ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Σὰν ἔπτε δυὸ πιινές ὁ βασιλέας ἀπ' τὰ ψηλά,
γαυαὶ πάνω 'ς τὸ πάτωμα κατακυλλᾷ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Σὰν ἔπτε τρεῖς πιινές κάτ' ἀπ' τὰ ροῦχα τὰ φαροδιά,
ὡς γίλια δυὸ κουμπάκια τοῦ βραχίσθηκ' ἢ καρδιά.
Ψάλλ' ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Ἢ Βότχληδ μὲς σὲ μοναστήρι πῆγε σοβαρό.
παρθένος ἔχει μείνει γιὰ τὸν ὅλο της καιρό.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Τὰ κτήματα καὶ τὸ χρυσάφι 'ς τοὺς φτωχοὺς σκορπᾷ,
δὲν θέλει ἀπὸ τὸ βασιλέα τίποτε, δὲν ἀγαπᾷ.
Ψάλλει ὁ κύκνος, κύκνος ἀπ' ἀλάργα ψάλλει.

Καὶ εἰς ἐπίμετρον ἐκ τῶν βορεινῶν χωρῶν δύο
ἀκόμη Σουηδικὰ βαλλίσματα :

Ἢ νέα ἡ Χίλλα κάθεται 'ς τὴν κάμαρά της
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Κυλοῦν τὰ δάκρυα 'ς τ' ἀχνὰ τὰ μάγουλά της,
δὲν ζῆ ποτὲ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Γοργὰ ἡ βασιλίσσα τὴν εἶδησι αὐτὴ νοιώνει,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Γοργὰ ἡ νέα Χίλλα σύρει τὸ βελόνι,
δὲν ζῆ ποτὲ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Τὸ σῶμα σὲ μανδῦ ἡ βασιλίσσα σκεπάζει.
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲ ξέρει.
Σηκώθη 'ς τὴν περὶφανη τὴ Χίλλα πάει.
Δὲν ζῆ ποτὲ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Χτυπάει τὴ Χίλλα 'ς τὸ μικρὸ τὸ μαγουλό της,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Εἰς τὸν μπερδὲ πετάει τὸ αἶμα τὸ ζεστό της.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου

Καλὴ βασιλίσσά μου, μὴ χτυπᾷς ἐμένα,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Κόρη κ' ἐγὼ εἶμαι βασιλιᾷ ὡσὰν κ' ἐσένα.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἢ νιὰ ἡ Χίλλα ὠθεῖ γαλάζιο μαξιλάρι,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Θέλ' ἡ βασιλίσσά μου ἀνάπαυση νὰ πάρῃ ;
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Καθῆστε μιὰ μικρὴ στιγμὴ, βασιλίσσά μου,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ὡστε νὰ πῶ ν' ἀκούσετε τὴ συμφορὰ μου.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἢ ὅταν ἀκόμη κάθουμι μὲ τὸν πατέρα,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἐφτὰ ἵππῳται μ' ἐδουλεύαν κάθε μέρα.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Πολὺ ἵπποτικά μ' ἀγάπαε ὁ μπαμπᾶς μου,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Δύο ἵππῳτας μ' ἔβαλε 'ς τὰς διαταγὰς μου.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἢ δούκας Μάγνας τὸν ἐλέγανε τὸν ἕνα,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Νὰ μ' ἀπατήσῃ 'ς τὰ γερὰ ποθοῦσε ἐμένα.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἢ δούκας Χιλδιθράνδ ἐλέγετο ὁ ἄλλος,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Τοῦ Ἄγγλου βασιλιᾷ υἱὸς μεγάλος.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Τὸν δούκα Χιλδιθράνδ ἐγὼ πολὺ ἀγαποῦσα,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Μ' ἐκείνονε μαζί νὰ φύγω ἐπιθυμοῦσα.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἢ ἐσέλωσε τὸ ἀλογάκι τὸ ψαρι τοῦ,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Κ' ἐπῆρε ἐμὲ τὴν Χίλλα τοῦ μαζί τοῦ.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Σὰν φθάσαμε εἰς τὰ πυκνὰ κι' ὠραία δάση,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἢ δούκας Χιλδιθράνδ λιγάκι θὰ ἴσουχάσῃ.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Κοιμήθη ὀλίγο 'ς τὴν ποδιά μου ἐδῶ ἐπάνω,
ἄλλος ἀπ' τὸν Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Γλυκὸς τοῦ ἤρθ' ὁ ὕπνος τὸ καταλαμβάνω.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Καλέ, καλέ μου ζύπνα ! Σῶσε μ' ἀπ' τὸν τρόμο !
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἀκούω τὸν πατέρα μου, τοὺς ἀδερφοὺς 'ς τὸ δρόμο !
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος γνωρίσῃ τὸν καῦμό μου.

Καλέ, καλέ μου ζύπνα, μὴν ἀργεῖς δῶ χάμου,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Γνωρίζω τ' ἄλογα πὼς τρέχουν τοῦ μπαμπᾶ μου.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος γνωρίσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἢ Χιλδιθράνδ μ' ἐφίλησε γλυκὰ μὲ τὴ καρδιά του,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Καὶ λέγει νὰ μὴ κράζω πιά τὸ ὄνομά του.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Πολλοὺς ἵππῳτας σκώτωσε μὲ ἀνδρεία γνώμη,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἢ εἰς ἀδελφοὺς καὶ τὸν πατέρα μου ἀκόμη.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Κατόπι πλήθος πρόβαλε πολὺ μπροστά του,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Κι' ὁ νέος μ' ἀδελφὸς μὲ τὰ χρυσὰ μαλιὰ του.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Καλέ, καλέ μου, κράτα τὸ σπαθὶ ποῦ ἀχνίζει !
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Τὸν τέτοιο θάνατο ὁ ἀδερφός μου δὲν ἀξίζει !
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ὁ λόγος μόλις ἀπ' τὰ γέλιγ μου ἐλαλήθη,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἀπὸ ἐφτά πληγὰς τὸ αἷμα τοῦ καλοῦ μ' ἐχύθη.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ὁ δούκας ἀπὸ τὸ σπαθὶ τὸ αἷμα στεγνώνει,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἄν Χίλλα σὺ δὲν ἦσο, τοῦτ' ἄξιζες μόνη.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἀπ' τὰ μακρὰ ὁ ἄδερφός μ' ἀρπᾷ μὲ δένει,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Στὴ σέλα τοῦ ἀλόγου του μ' ἔχει σφιχτὰ δεμένη.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Καμμιά βρίζα δὲν εἶχε ἀπ' τῆ γῆ βλαστήσει,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ποῦ μιὰ μπουκιά ἀπ' τὸ πόδι νὰ μὴ σχίση.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Κανένα σουβλερὸ δὲν στάθηκε κλαδάκι,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ποῦ νὰ μὴ σχίση ἀπ' τὸ κορμὶ τῆς Χίλλας κομματάκι.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ὅταν ἐφθάσαμε 'ς τὴν πρώτη μας τῆ θύρα,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ποῦ στέκει ἡ μητέρα μου μυρολογεῖ χήρα.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ὁ ἄδερφός μου νὰ μὲ πνίξῃ θέλ' ἰμένα,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Ἢ μάννα μου νὰ μὲ πουλήσῃ γιὰ τὰ ξένα.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Ἔτσι γιὰ μιὰ μικρὴ καμπάνα μὲ πουλοῦνε,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Στὸ κοιμητήριό τὴν θωρεῖ καθεὶς ὁποῦναι.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Σὰν ἄκουσε ἡ μητέρα ἐκεῖθε τῆ λαλιά της,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Χίλια κομμάτια τῆς ῥαγίσθηκε ἡ καρδιά της,
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος ἀκούσῃ τὸν καῦμό μου.

Κι' ὅταν ἡ Χίλλα ὡς ἐδῶ εἶχε μιλήσει,
ἄλλος ἀπ' τὸ Θεὸ τὸν πόνο μου δὲν ξέρει.
Νεκρὴ μπρὸς 'ς τὴ βασιλίσα γκαμὰ εἶχε σῦσει.
Ποτὲ δὲν ζῆ ὅποιος γνωρίσῃ τὸν καῦμό μου.

Ὡς παρατηρεῖ ὁ ἀναγνώστης, τὸ ἀνωτέρω βάλ-
λισμα, ἀντὶ μιᾶς ἔχει δύο ἐπιφλοῦς. Περὶ τῶν στοι-
χείων τούτων ἐν τῇ Σκανδιναυικῇ ποιήσει πρέπει
νὰ εἰπωμέν τινα ἐπὶ τὸ γενικώτερον, τὰ ὅποια δὲν
θὰ ἦσαν ἄχρηστα καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν νεολαίαν.

Κοινὰ ἀναμνήσεις καὶ συναισθήματα εἶνε ἡ αἰ-
τία καὶ τὸ ἀντικείμενον τῆς δημοτικῆς ποιήσεως,
τόσον τῆς ποιήσεως ἐν γένει μὲ τὴν διαφορὰν, ὅτι
αἱ ἀναμνήσεις αὐταὶ καὶ τὰ συναισθήματα ἐν τῇ
πρώτῃ ὄχι μόνον ὡς πρὸς τὴν οὐσίαν ἀλλὰ καὶ ὡς
πρὸς τὴν ἔκφρασιν αὐτῶν εἶνε γενικά, καὶ ὅτι ἡ
ἔκφρασις αὕτη δὲν ὑψώθη ἀκόμη εἰς τέχνην. Πρῶ-
τον διὰ τῆς τέχνης γεννᾶται εἶδος τι δικαίωματος
ἰδιοκτησίας ἐπὶ τοῦ γενικοῦ τούτου ἐδάφους, ὅπερ
ὅμως ἕνεκα τούτου δὲν παύει νὰ ἦνε γενικὸν καὶ
προσιτὸν τοῖς πᾶσιν, ἀφοῦ τὸ δικαίωμα ἐκεῖνο τῆς
ἰδιοκτησίας μόνον ὡς πρὸς τὸν τύπον εἴμπορεῖ
ν' ἀπαιτηθῇ, ὄχι κυρίως ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον,

τὸ ὅποιον διὰ τὴν ποίησιν εἶνε τι δεδομένον ἤδη καὶ
ὑφιστάμενον. Μόνον διὰ τῆς τέχνης εἴμπορεῖ νὰ
ἐπιτεθῇ ἐπὶ τοῦ τύπου ἡ σφραγὶς ἐκείνη τῆς ἀτο-
μικότητος, ἡ ὁποία σημεῖοι τὸ ἔργον ὡς ἔργον ἐνὸς
ἀτόμου. Ἐὰν λοιπὸν ἐν τῇ καλλιουργημένῃ ποιήσει
ὁ τύπος ἰσχύη τὰ μάλιστα, ἀντιστρόφως ἔχει τὸ
πράγμα ὡς πρὸς ἐκείνην, ἀφ' ἧς λείπει ἀκόμη ἡ
τέχνη. Ἐνταῦθα ἡ ὅλη σημασία κεῖται ἐν τῷ περιε-
χομένῳ, καὶ τοῦτο δημιουργεῖται ἀφ' ἑαυτοῦ. Πᾶν
τὸ κατὰ τὴν φύσιν αὐτοῦ κοινὸν εἰς ὅλους τοὺς
ἀνθρώπους κεῖται ἐκτός καὶ ἐπέκεινα πάσης δη-
μιουργικότητος. Δὲν τὸ δημιουργεῖ τις, ἀλλὰ κατα-
λαμβάνεται ὑπ' αὐτοῦ.

Κοινὰ ἀναμνήσεις καὶ συναισθήματα ἐλέγομεν,
εἶνε ἡ αἰτία πάσης ποιήσεως. Ταῦτα εἶνε καὶ τὰ
διαιροῦντα τὴν ποίησιν εἰς τὰς κυρίας αὐτῆς διαι-
ρέσεις τὴν ἐπικὴν καὶ τὴν λυρικὴν, δι' οὗ ἐν τού-
τοις δὲν πρόκειται νὰ ῥηθῇ, ὅτι ἐν τῇ ἐτέρᾳ τὸ
στοιχεῖον ἐκεῖνο λείπει ἐξ ὁλοκλήρου. Τούναντιον
ἀμφοτέρωται τυγχάνουσι πάντοτε συνδεδεμένα, καὶ
μόνον ἡ ἐπικράτησις τοῦ ἐνὸς τῶν δύο ἀποτελεῖ
τὴν διαφορὰν. Ἡ ἱστορία τῆς ποιήσεως οὐδὲν εἶνε
ἢ παράστασις τῆς διαφορᾶς τῶν δύο τούτων ποιη-
τικῶν στοιχείων καὶ τῆς τελικῆς αὐτῶν συγχω-
νεύσεως.

Ἐκ τῆς τελευταίας ταύτης γεννᾶται ἄλλο εἶδος
ποιήσεως, ἡ δραματικὴ, ἡ ὁποία μᾶς παρουσιάζει
λυρικὴν καὶ ἐπικὴν στενωτάτα συνηνωμένας, καὶ
δικαίως θεωρεῖται ὡς ἡ ὑψίστη ἀκμὴ ποιήσεως ἐν
παντὶ ἔθνει. Ἐπειδὴ ἡ δραματικὴ αὕτη ποίησις ἐν
τῇ ὑψίστῃ αὐτῆς αἰγλῇ σημεῖοι ἐν τῇ μορφώσει
ἐκάστου ἔθνους ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ σημεῖον, ἐνθα ὁ
πλοῦτος τῶν συναισθημάτων τῆς ζωῆς γενεᾶς ἀνα-
λαβὼν ἐν ἑαυτῷ καὶ διαποτισθεὶς ὑφ' ὅλου τοῦ
πλούτου τῶν ἀναμνήσεων αὐτοῦ ἀνεζωογονήσῃ καὶ
ἀναπαρέστησῃ ταῦτα. Πᾶσα ζωὴ τοῦ παρόντος
καὶ τοῦ παρελθόντος συνηνώθη ἐνταῦθα ἐν μιᾷ
στιγμῇ, καὶ οὐδὲν ὑπάρχει ὑψηλότερον τούτου. Πρὶν
ἢ ὅμως ἡ δραματικὴ ποίησις μορφωθῇ ἐν τινι ἔθνει,
ἀνάγκη ἀμφοτέρωται τὰ ποιητικὰ στοιχεῖα τὰ ἐν αὐτῇ
συγχωνεύμενα, τὸ ἐπικὸν καὶ τὸ λυρικόν, νὰ ἦνε
καθ' ἑαυτὰ ἀνεπτυγμένα. Ἡ ἱστορία διδάσκει, ὅτι,
ὅπως καὶ κεῖται ἐν τῇ φύσει αὐτῇ τοῦ ἀντικειμέ-
νου, ἡ ἐπικὴ προηγείται.

Ἡ πρώτη ποίησις παντὸς ἔθνους εἶνε διηγημα-
τικὴ, διατηρητὴς τῶν ἀναμνήσεών του. Ἐλάλει
γεγονότα, ὄχι συναισθήματα. Ἀφοῦ ὅμως οὐδε-
μία ποίησις εἴμπορεῖ νὰ μείνῃ ἐστερημένη τοῦ λυ-
ρικοῦ στοιχείου, παρουσιάζεται τούτο ὡς μουσικὴ
πρὸς τῇ ποιήσει, καὶ εἶνε ἀδιάσπαστον τῆς ποιή-
σεως κατὰ τὴν γέννησίν της. Αὕτη εἶνε ἡ πρώτη
ἡλικία τῆς ποιήσεως, ἡ ἐπικὴ. Ἐν τῇ δευτέρᾳ τὸ
συναίσθημα εἶρε τὴν ἰδίαν αὐτοῦ, ἀνεξάρτητον τῆς
διηγήσεως, ἔκφρασιν. Ἡ ποίησις ἐδράξατο τῆς λυ-
ρας αὕτη αὕτη, ἥτις τῆς τῆς ἡτο μόνον συνοδός
της. Ἀπελευθερωθεῖσα τῆς δουλείας τώρα πρῶτον
καταλαμβάνει νὰ ἐκφράσῃ τὸ ἐσωτερικόν της. Οὕ-
τως ἴσταται ἡ γνησίᾳ λυρικὴ ποίησις ὡς ὁ οὐρά-
νιος διερχομενὸς παντὸς συναισθήματος. Εὐθύς
ὅμως ὡς ἡ μουσικὴ γείνει μουσικὴ, παρουσιάζεται

ἡ διακροὰ ταύτης καὶ τῆς μουσικῆς, ἐν τῇ κυρία σημασίᾳ, καὶ γίνεται δυνατὸν εἰς τὴν τελευταίαν ν' ἀναπτυχθῆ ὡς ἰδία τέχνη. Συγχρόνως ἡ φαντασία, ἥτις μέχρι τοῦδε διετέλει ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῆς ἀναμνήσεως, κατέστη ἐλευθέρα, καὶ γίνεται καθ' αὐτὸ ποίησις. Ἄντι ἐξωτερικῆς τινος ἀληθείας ἢ ποιήσεως, ἥτις οὐδὲν γνωρίζει εἰ μὴ ὅτι εἶνε ἀλήθεια, πρόκειται τὴν περὶ ἐσωτερικῆς, περὶ τῆς ἀληθείας τῆς ἐκφράσεως τῶν συναισθημάτων. Τὸ ἀνθρώπινον συναισθημα ἐπέστησε τὴν προσοχὴν αὐτοῦ ἐφ' ἑαυτοῦ. Ἐσωτερικὸς κόσμος ἀνεπετάσθη, δι' οὗ ὁ ἐξωτερικὸς κόσμος γίνεται μόνον ἀλληγορία, μόνον σύμβολον· ἐν δὲ τῇ ἐκδοχῇ ταύτῃ παντὸς ἐξωτερικοῦ ὡς εἰκότος τῶν ἐσωτερικῶν συναισθημάτων λαμβάνει ἡ φαντασία τὸ πρῶτον συνείδησιν ἑαυτῆς ὡς ποιητικῆς δημιουργικῆς δυνάμεως.

Ἐὰν προσθέσωμεν εἰς τὰ ἐξωτερικὰ γεγονότα καὶ τι ἐσωτερικὸν καὶ θεωρήσωμεν ἐκεῖνα ὡς ἀποτέλεσμα τούτου, τὸ γεγονός γίνεται συγχρόνως πρᾶξις, ἢ παράστασις τῆς ὁποίας, ὡς τοιαύτης, δηλαδή ὡς γιγνομένης, οὐχὶ ὡς γενομένης ἤδη (διότι ὄντως ἡ πρᾶξις ἀναλαμβάνει πάλιν τὸν χαρακτήρα τοῦ γεγονότος), προκύπτει τὸ ἔργον τῆς δραματικῆς ποιήσεως, περὶ ἧς δύναται νὰ βῆθῃ, ὅτι, ἐὰν ἡ ἐπικὴ περιγράφει μίαν ἐξωτερικὴν, ἢ λυρικὴ μίαν ἐσωτερικὴν κατάστασιν, αὕτη συνθέτει ἀμφοτέρως, ἀφοῦ παριστᾷ τὴν μετάβασιν τῆς μιᾶς τῶν καταστάσεων τούτων εἰς τὴν ἑτέραν.

Οὕτω προέρχεται ἡ τρίτη καὶ ὑψίστη περίοδος τῆς ποιητικῆς μορφώσεως, ἡ ὁποία ὄχι μόνον συνεννοῖ τὰς δύο προηγηθείσας, ἀλλ' ἐπαναλαμβάνει ταύτας ἴσα ἴσα διὰ τοῦτο ἐν νέᾳ μορφῇ καὶ μετ' ἰδικιτέρας τέχνης.

Ἐὰν τις ἐπιστήσῃ τὴν προσοχὴν του ἐπὶ τῶν τριῶν τούτων φυσικῶν περιόδων ἀναπτύξεως τῆς ποιήσεως, παρατηρεῖ ὅτι πρῶτον ἐν τῇ δευτέρᾳ τῇ λυρικῇ γεννᾶται ἡ τέχνη ἐν στενωτέρᾳ σημασίᾳ, ἀφοῦ τὴν πρῶτον ἡ φαντασία ἔλαβε συνείδησιν τῆς ἑαυτῆς δυνάμεως. Τὰ αἰώνια συναισθήματα, τὰ ὁποία παρέσχον τῇ λυρικῇ ποιήσῃ τροφήν καὶ ὑποθέσεις, εἶνε κατὰ τὴν φύσιν αὐτῶν βεβαίως κοινὰ τοῖς πᾶσι, διότι πῶς ἄλλως θὰ ἠδύνατο ἡ ποιήσις νὰ εἶνε τοῖς πᾶσι προσιτὴ ἀπόλαυσις, καὶ πῶς θὰ ἦτο ἡ ἀληθὴς ἀπόλαυσις ἐνός λυρικοῦ ποιήματος κυρίως μίᾳ ἐσωτερικῇ ἀναδημιουργίᾳ τοῦ ἰδίου. Ἄλλὰ τὰ συναισθήματα ταῦτα εὐρίσκουσι συγχρόνως παρ' ἐκάστῳ τὴν ἀτομικὴν αὐτῶν ἔκφρασιν. Οἱ μεγάλοι ἔθνικοι τύποι κατὰ τὴν ἐπικὴν περιόδον διαλύονται διὰ τοῦτο εὐθὺς ὡς ἐπικρατήσῃ ἡ λυρικὴ ποιήσις. Ἐνῶ ἐκαστος ποιητὴς ψάλλει τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ψυχὴν, παραδέχεται ἢ δημιουργεῖ συγχρόνως τὸν τύπον, τὸν μάλιστα ἀμύζοντα εἰς τὴν ἀτομικότητά του, καὶ οὕτω προκύπτει ἡ αὐθεντεία ἐνός ἐκάστου. Διὰ τούτου δὲν πρόκειται ὁμοῦ νὰ βῆθῃ, ὅτι ἐν τῇ ἐπικῇ περιόδῳ οὐδὲν τούτων, ἢ οὐδεμίᾳ τέχνῃ ὑρίστανται· ἀπλῶς δὲν ἔχει μόνον ἀτομικὸν χαρακτήρα. Ἀφοῦ ἡ ποιήσις εἶνε μόνον ἐκφρασις τῶν ζωσῶν ἀναμνήσεων τοῦ ἔθνους, ἰσχύει διὰ τὸ γενικὸν τοῦτο ἀντικείμενον, καὶ εἰς γενικὸς καὶ ἔθνικὸς τύπος. Ὑπάρχουν λοιπὸν συγγραφεῖς

καὶ οὐδεμία καθ' αὐτὸ δημιουργία· τέχνη ἄνευ τεχνιτῶν, ἀφοῦ ἡ τέχνη αὕτη μένει πάντοτε αὐτὴ ἑαυτῇ ὁμοία. Διὰ τοῦτο ἤχουσι ἐκ τῆς ἀρχαίας ἐπικῆς ἐκείνης ἐποχῆς ἄσματα καὶ παραδόσεις, ἀλλ' ἢ δὲν εὐρίσκει τις οὐδένα αὐτουργόν, ἢ ἰσχύει εἰς διὰ πάντας, ἢ ἐὰν καὶ πολλούς, ἀλλὰ τόσον ὁμοίους πρὸς ἀλλήλους, ὥστε δύναται σχεδὸν νὰ ἐκληρωθῶσιν ὡς εἰς μόνος. Πρῶτον σὺν τῷ ἐσωτερικῷ λυρικῷ περιεχομένῳ γεννᾶται εἰς ἄρχων τῆς ποιήσεως, γίνεται δυνατὴ μίᾳ ἀληθῆς ὀργανικῇ ποικιλίᾳ καὶ ἀνομοιότητι, ἡ ὁποία τότε ἀναπτύσσεται διὰ τῆς δραματικῆς ποιήσεως.

(Ἔπεται συνέχεια)

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΕΠΕΙΣΟΔΙΑ ΕΚ ΤΗΣ ΦΥΣΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

ΤΟ ΒΟΥΤΥΡΟΔΕΝΔΡΟΝ

Τὸ βουτυροῖδενδρον εἶναι τὸ δένδρον, περὶ οὗ οἱ πάντες νῦν λαλοῦσι καὶ τοῦ ὁποίου δάση ὁλόκληρα ἀνεκαλύφθησαν εἰς τὰς κοιλάδας τῆς ἄνω Σενεγάλης καὶ πρὸς τὰς πηγὰς τοῦ Νίγηρος. Τὸ ὠραῖον τοῦτο φυτὸν, τὸ ὁποῖον ὁμοιάζει πρὸς τὴν ἡμετέραν δρῦν καὶ περὶ οὗ τελευταίως ἐδόθησαν περιέργοι λεπτομέρειαι, εἶναι εὐερέγημα τῶν μερῶν ἐκείνων τῶν ἐστερημένων αἰγῶν καὶ ἀγελάδων. Ὁ καρπὸς τοῦ φυτοῦ τούτου ὁμοιάζει πρὸς τὸ ἐσωτερικὸν καστανίου, ἢ σὰρξ αὐτοῦ εἶναι λευκὴ καὶ συμπαγῆς καὶ ἔχει γεῦσιν εὐάρεστον. Αἱ γυναῖκες καὶ τὰ παιδία μεταβαίνουνσι καθ' ἐκάστην εἰς τὸ δάσος καὶ κομίζουσι κἀνίστρα ὁλόκληρα πλήρη ἐκ τῶν καρπῶν τούτου, τοὺς ὁποίους ὁ ἄνεμος κατέρριψεν.

Ὅταν οἱ καρποὶ ἀποξηρανθῶσιν ἐν κλιβάνῳ, θραύουσι τούτους καὶ τοὺς συμπιέζουσι, ζυμώνουσι δὲ τὴν σάρκα μέχρις οὗ σχηματίσῃ ὁμογενῆ ζύμην. Μετὰ ταῦτα τὴν ζύμην ταύτην θέτουσιν εἰς κάδον πλήρη ψυχροῦ ὕδατος καὶ πλήττουσι μέχρις οὗ τὸ βούτυρον ἀνέλθῃ εἰς τὴν ἐπιφάνειαν. Τέλος ἀφαιροῦσι τὸ βούτυρον, τὸ ὁποῖον πλήττουσιν ἐκ νέου ὅπως καταστήσωσιν αὐτὸ συμπαγέστερον.

Τὸ βούτυρον τοῦ δένδρου τούτου χρησιμοποιοῦσι διαρκῶς οἱ κάτοικοι τοῦ Νίγηρος καὶ τῆς Σενεγάλης χρησιμεύει διὰ τὸ μαγεῖριον, τὸν φωτισμὸν, τὴν κατασκευὴν σαπῶνων καὶ τὸν καλλωπισμὸν τῶν φιλαρέσκων Νιγηριανῶν, αἵτινες στιλβώνουσι τὴν οὐλὴν αὐτῶν κόμην διὰ τούτου. Τὸ βούτυρον τοῦτο εἶναι σκληρότατον καὶ διὰ τοῦτο χρήσιμον εἰς τὰς θερμὰς ταύτας χώρας, ἐν αἷς τὸ κοινὸν βούτυρον ῥεεῖ ὡς ἀπλοῦν ὕδωρ.

Ὁ ταγματάρχης Γκαλλιέρη πιστεύει ὅτι τὸ φυτικὸν τοῦτο βούτυρον δύναται νὰ χρησιμοποιηθῆ καὶ ἐν Εὐρώπῃ, διότι εἶναι δυνατὸν δι' αὐτοῦ νὰ κατασκευασθῶσιν ευκολώτατα οὐ μόνον σάπωνες, ἀλλὰ καὶ κηρία. Τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν ὄχθων τοῦ Νίγηρος ὑπάρχουσι πυκνὰ δάση βουτυροδένδρων, ὧν ἡ ἐκμετάλλευσις δὲν θὰ βραδύνη νὰ ἐπιτευχθῆ, καθ' ὅσον μάλιστα ἡ τιμὴ καὶ αὐτοῦ τοῦ κοινοῦ βουτύρου κατέστη τοιαύτη, ὥστε